Syntynyt surffaamaan?

28.9.2017

Amerikkalainen tutkija Marc Prensky lanseerasi vuonna 2001 termin diginatiivit. Tällä hän tarkoitti lapsia ja nuoria, jotka olivat kasvaneet tietotekniikan keskellä ja joille netin ja tietokoneen käyttö oli luonnollinen osa arkea. Prenskyn mukaan diginatiivien oppimista tuli tukea nimenomaan digitaalisia ympäristöjä hyödyntäen – perinteiset oppimismenetelmät eivät riittäneet motivoimaan näitä nuoria.

Ajatus siitä, että lapset ja nuoret ovat omaksuneet tietotekniikan äidinmaidossa, on osin oikea ja osin harhaa. 1990-luvulla ja sen jälkeen syntyneet nuoret ovat toki tottuneita internetin käyttäjiä ja heille on luontevaa surffata netissä ja käyttää erilaisia tietoteknisiä sovelluksia. Siinä mielessä ajatus diginatiiveista pitää paikkansa.

Sen sijaan se, että nuoret osaisivat monipuolisesti hyödyntää verkkopalveluja ja esimerkiksi käyttää erilaisia hyötyohjelmistoja mitä opinnoissa ja työelämässä tarvitaan, ei pidä paikkaansa. ”Diginatiivikin ” tarvitsee ohjausta ja opetusta useissa asioissa. Medialukutaito eli kyky ymmärtää, tuottaa ja arvioida kriittisesti eri mediasisältöjä ei ole sisäsyntyistä vaan se täytyy oppia. Aivan samalla tavalla nuorille on opetettava monia verkkotaitoja tiedonhausta alkaen – tiedonhaku kun on muutakin kuin googlettamista tai Wikipedian selailua.

Medialukutaitoa tarvitaan

Prenskyn ajatusta diginatiiveista voisi verrata äidinkielen oppimiseen. Toki me opimme puhumaan ja ilmaisemaan itseämme omalla äidinkielellä. Se opitaan kuuntelemalla ja matkimalla, kasvamalla sisään kielelliseen kulttuuriin, jossa asumme. Samalla lailla lapsi oppii tietoyhteiskunnassa suhtautumaan ennakkoluulottomasti tietotekniikkaan, kokeilemalla ja yrityksen sekä erehdyksen avulla.

Eduskunnan Uusi oppiminen –raportissa (2013) asia on kiteytetty hyvin seuraavassa:

”Koulun ulkopuolella suurin osa nuorista käyttää teknologiaa intensiivisesti osana elämää, mutta erot käytön moninaisuudessa ovat suuria. Nuorten teknologiset taidot ovat tällä hetkellä siis parhaimmillaan huikeita, mutta ikäluokkien sisäinen vaihtelu on myös valtava.” Näiden erojen poistaminen on keskeistä työelämän toimintaedellytysten mahdollistamiseksi, sillä tietoyhteiskunta tarvitsee medialukutaitoisia osaajia.

Sen sijaan verkon monipuolinen hyödyntäminen, eri hyötyohjelmien käyttö ja medialukutaito vaativat harjaannusta aivan kuten oman äidinkielen monipuolinen, kontekstuaalinen käyttö. Kriittisyyden opettaminen ja medialukutaidon kehittäminen on oppilaitosten tehtävä aina alakoulusta yliopistoon.

Ari Haasio, FT, yliopettaja. Kirjoittaja työskentelee SeAMK Liiketoiminta ja kulttuurissa.